

Poročilo:
Javni posvet o Zakonu o podnebnih spremembah,
20.7.2023, Vetrinjski dvor, Maribor

Združen zapis odgovorov udeleženk in udeležencev

1. Strategije in načrti

Kako strateške dokumente izvajati na operativnem nivoju? Kaj se mora nujno zgoditi, da bodo dokumenti zaživel v praksi?

- Zakon mora določiti državne strateške prioritete.
- Strategije bi morale biti zavezujoče. Če se ne izvajajo, nimajo smisla.
- Država lahko usmerja delovanje deležnikov s tem kaj in koga financira na podlagi vnaprej in jasno določenih pogojev.
- Potrebne so davčne in finančne spodbude (npr. za razvoj ekološkega kmetijstva ob hkratnem zmanjšanju spodbud za konvencionalno kmetijstvo).
- Za dobro izvedbo strategij ne sme biti vse prepuščeno lokalnim skupnostim.
- Za izvajanje strategij morajo biti sprejeti akcijski načrti, ki opredeljujejo konkretna področja. Zastavljeni morajo biti cilji in kazalniki ter ustrezni organizacijski ukrepi.
- Zasledovati je potrebno rezultate izvajanja, opravljati redno preverjanje izvajanja. V zakon mora biti vključena »palica« (sankcije) kot korektiv.
- Ljudje morajo strategije poznati in razumeti svojo vlogo.
- Vsebine strateških dokumentov morajo predstavljati tudi mediji.
- Ljudje, ki delajo na področju in širša javnost morajo dobro poznati strategije, cilje in ukrepe in dobivati razumljive informacije.
- Zagotoviti je treba sodelovanje med akterji – organizacija in koordinacija dela sta ključni.
- Javni sektor naj služi kot vzgled.

2. Prilagajanje na podnebne spremembe

Kako ustrezno vključiti prilagajanje na podnebne spremembe v sektorske politike? So za to potrebne posebne sektorske strategije prilagajanja ali je prilagajanje obvezna sestavina strateških dokumentov sektorjev (npr. Načrt upravljanja voda, Skupna kmetijska politika, Industrijska strategija, itd.)?

- Poleg sektorskih načrtov je potreben tudi nad sektorski strateški načrt (skupno nad sektorsko načrtovanje). Zakon je lahko tudi mesto, kjer se strateški načrti srečajo in se med seboj nujno uskladijo.
- Zakon mora za vse sektorje določiti naloge in to ne glede na razpoložljivost financ – ne sme se dogajati, da se izvajanje ukrepov/nalog preneha, ker ni sredstev.
- Potrebno je sprejeti zavezujoče smernice, kje se lahko gradi.
- Predlog ustanovitve urada, ki bi zbiral predloge in informacije iz prakse (zbiral bi opazke, predloge, prijave itd.) in bi se potem v doglednem času na to reagiralo, npr. preko Skupnosti občin.
- Bolje je, če se naredijo samostojni sektorski strateški načrti prilagajanja, kot da se prilagajanje vključuje v druge strateške dokumente sektorja. Nekateri od teh (npr. Načrt upravljanja voda, Strateški načrt izvajanja skupne kmetijske politike) so že tako obsežni in nepregledni, da bi se ukrepi prilagajanja notri izgubili in bi jih bilo težko slediti in nadzorovati.

Kaj je bolj smiselno, da se ustrezne strategije in načrti sprejmejo za območja razvojnih regij ali občin?

- Ker regij nimamo, naj bo trenutno čim manj podzakonskih aktov, naj bo zakon krovni dokument, ki nadzira stanje od zgoraj navzdol, vse do ravni občin.
- Male občine nimajo kapacitet niti znanja za samostojno strateško načrtovanje prilagajanja, zato je potrebno regionalno načrtovanje v smislu regij, ki jih pokrivajo obstoječe RRA.
- Konkretni ali konkretizirani in specifični ukrepi pa se lahko načrtujejo tudi na občinski ravni in upoštevajo občinske specifikke.
- Potrebno je strateško in operativno pristopati na različnih nivojih, od države do regije, občine in lokacije.
- Mesta so lahko pri nekaterih ukrepih prilagajanja bolj učinkovita od regije ali države.

3. Organiziranost za izvajanje podnebnih politik

Je koordinator na področju podnebnih politik ustrezen institut?

- Splošni konsenz je, da je institut koordinatorjev nujen institut – vprašanje je zgolj, kako ga uzakoniti.

Kdo naj bodo ti koordinatorji (v hierarhiji ministrstev) in kaj je njegova najbolj pomembna obveznost?

- Koordinator je oseba na ministrstvu, ki tudi operativno dela na področju.
- Koordinator spremlja izvajanje podnebne politike v resorju in se posvetuje in usklajuje z drugimi resorji.
- Koordinator poroča ministru/vladi.
- Važno je, da je koordinator strokovno vpleten posameznik, ki skrbi za usklajevanje na ravni ministrstva, medresorsko in tudi za kontinuiteto; ne smejo se uničiti rutine in praksa z vsako politično menjavo.
- Dobro je, če so koordinatorji za področje podnebnih sprememb tudi državni sekretarji, da lahko spodbujajo in nadzirajo usklajevanje med sektorji.
- Morda bi morali biti koordinatorji teritorialno določeni, v nasprotju s sektorskim pristopom.

Kakšni naj bodo ukrepi v primeru nedoseganja sektorskih ciljev?

- Nujne so sankcije in tudi osebna odgovornost odločevalcev po vertikalni hierarhiji navzdol; cilje je treba »personalizirati« in določiti individualno odgovornost.
- Še bolj kot sankcije je za izvajanje pomembna spodbuda – motiviranje ljudi na različnih položajih in v različnih vlogah k spreminjanju navad in rutin in prispevanju k prilagajanju.

4. Vključevanje družbe/deležnikov

Ali je po vašem mnenju pomembno, da se v zakonu določi način sodelovanja javnosti pri sprejemanju podnebnih ukrepov? Kdo so po vašem ključni deležniki različnih javnosti in kako jim na čim bolj učinkovit in transparenten način posredovati informacije, ki so podlaga za podnebne ukrepe?

- Zakon mora vključevati minimalne določbe glede vključevanja širše javnosti v podnebno odločanje.
- Zakon mora predvideti komunikacijske in promocijske aktivnosti, s katerimi bodo naslovljeni različni deli družbe s podnebnimi informacijami in dejstvi.
- Javnost je treba vključevati dovolj zgodaj in odprto komunicirati državne/sektorske/občinske strateške in operativne programe na področju.
- Vključeni morajo biti vzgojno-izobraževalni zavodi, pa tudi domovi za starejše.
- Tema podnebnih sprememb bi morala biti vključena v kurikulum od vrtca naprej. Sploh ob prenovi izobraževalnih programov mora biti to minimum.
- V vse ekipe vključevanja javnosti je treba vključiti sociologe, antropologe, socialne delavce, psihologe, psihiatre in procese sodelovanja z javnostjo prilagoditi posameznim deležniškim skupinam (kot so npr. mladi).
- Ustvariti je treba spletno nacionalno informativno platformo, živo spletno okolje s praktičnimi nasveti in informacijami.
- Treba je redno spremljati javno mnenje.
- Obveščati je treba po vseh kanalih (občinska glasila, šolski kurikulum, sms obvestila o vročinskih valovih...), tudi o povzročiteljih podnebne krize.
- Za komunikacijo informacij javnosti je treba vključiti dobro usposobljene strokovnjake za komuniciranje in jih vpeti v delo.
- Vključiti je treba tiskane in nove medije in finančno podpreti podnebne programe medijev (Večer in Val 202 sta dobra praksa).
- Primera trajnostne kulturne dediščine ZVDKS in mini publik (modela za dolgoročno vključevanje družbe -> <https://www.rifs-potsdam.de/en/output/dossiers/mini-publics>)
- Dogodki kot so te delavnice že sami po sebi prispevajo k prenosu informacij in ustvarjanju duha skupnosti, ki se sooča s podnebnimi spremembami.

5. Podnebni dan

Kaj bi po vašem moral vključevati t. i. Dan za podnebje in koga vse vključevati?

Je to samo en dan, kdo vse je vključen v organizacijo, koga vse mora doseči, katere informacijo morajo biti sporočene javnosti?

- Podnebni dan je medgeneracijska kampanja za vse prebivalce države.
- Na ta dan poteka nacionalna konferenca strokovne narave, poroča se o stanju in dosežkih države ter ključnih aktivnosti. Poroča se javnosti, z veliko različnih dogodkov (predvsem na lokalni ravni).
- Podnebni dan ni nujno samo en dan, lahko gre za teden, podobno kot Evropski teden mobilnosti.
- Nujen je neposreden stik s terenom in združevanje ljudi z znanjem s tega področja.
- Nujna je prisotnost dneva in aktivnosti v lokalnem okolju v nasprotju s centralizacijo v Ljubljani.
- Na sejmu bi lahko raznorazne organizacije predstavile, kaj so delale v preteklem letu in kako je to pripomoglo k podnebnim ciljem.
- Predlog: na Dan za podnebje morajo vsi, ki so kjerkoli zaposleni, priti v službo z JPP. Ker vemo, da je to ponekod nemogoče ali zelo težko, bi to takoj postavilo pozornost na težave JPP v Sloveniji, nekateri bi zamudili v službo itd. Drug pristop bi bil, da se na ta dan vzpostavijo JPP linije, ki jih ni, da imajo zaposleni priložnost zamenjati avto za JPP in to doživeti.
- Predlog: dan brez elektrike, brez bencinskih črpalk.
- V okviru dneva bi morali biti prisotni nacionalni in lokalni mediji že v času priprav. Podnebni dan bi bil le »vrhunec« komunikacije z javnostjo.

6. Podnebni svet

Kakšne so pristojnosti in naloge sveta? Katera gradiva obravnava?

- Svet naj obravnava vsa strateška gradiva na ravni države in poročila o izvajanju podnebnih politik in ukrepov ter podaja mnenja in pobude.
- Svet naj presoja sprejete ukrepe in njihovo izvajanje.
- Vsako leto naj Podnebni svet preveri strokovna poročila glede stanja izpustov.
- Na podlagi pregleda naj pripravi predloge posodabljanja zakonodaje oziroma ustreznih aktov, da bo država čim bolj odzivna na podnebne spremembe.
- Svet naj preverja skladnost podnebnih ciljev z znanstvenimi dognanji in sledi doseganju ciljev.
- Svet naj sodeluje s koordinatorji in 'bedi' nad njihovim delom.
- Primer Edgar (<https://edgar.jrc.ec.europa.eu/>).
- Podanih je bilo več komentarjev o sestavi Sveta, kljub temu, da to ni bilo vprašanje.

7. Finančni vidiki podnebnega prehoda: CO2 dajatev/ETS BRT

Ohranitev CO2 dajatve do 2030, ali uveljavitev ETS BRT 2027? Kako nasloviti poviševanje dajatve?

- Ohranimo CO2 dajatev, če bodo šli prihodki direktno v Podnebni sklad.
- Naj se ohrani obstoječi sistem (ker deluje dobro in je predvidljiv z vidika hitrega nihanja cen, kar se zna zgoditi v ETS).
- Naj se takoj po 2027 začne izvajati nov sistem.
- Naj se izvaja postopen prehod na nov način.
- Skrbeti je treba za to, koga strošek dajatve doleti – ne sme se nekritično prenesti na potrošnika, to je socialna bomba. Ne smemo misliti le na gospodarstvo, ampak tudi na gospodinjstva.

8. Finančni vidiki podnebnega prehoda: proračun države in spodbude fosilnim gorivom

Ali naj zakon naslovi opuščanje spodbud fosilnim virom energije?

- Seveda jih moramo opustiti, škodljive so.
- Ne dovolimo javnega financiranja nove letalske družbe.
- Predlog uvedbe davka na 2. avtomobil, če je JPP dostopen.

9. Presoja vplivov na podnebje (PVO)

Ali je po vašem mnenju pomembna vnaprejšnja strateška in konkretna presoja vplivov na podnebje pri strategijah, prostorskem načrtovanju, posegih v okolje, graditvah in njena vključitev v zakon?

- Ta vidik bi morali vključiti v obstoječ sistem CPVO/PVO.
- Podnebni zakon tega ne rabi posebej dodano opredeliti, ker je že v ZVO-2, poskrbeti pa je treba, takoj, za učinkovito izvajanje (poročanje in spremljanje učinkov).
- Nujno je treba usposobiti aparat na strani javnega interes/javne uprave (MOPE), da bo neodvisen od zasebnih podjetij.
- Zagotoviti je treba usposabljanje strokovnjakov za opravljanje presoj.
- Z vsakoletnim poročilom bi lahko področje presoj na podnebje (in biodiverzitetu) pregledoval Podnebni svet.
- Smernice je treba oblikovati dovolj vključujoče/interdisciplinarno, da bo presoja vključevala vse potrebne vidike in delovala kot način povezane/sintezne ocene vplivov na blaženje in prilagajanje.
- Javne ustanove naj se ravnaajo po javnih smernicah.